

Драгана Ристановић
 Народна библиотека Ужице
 dristanovic31@gmail.com

КО СМО СЕБИ, ШТА СМО ДРУГИМА, КУДА ИДЕМО?

Приказ књиге: *Библиотеке и идентитети. 3: зборник радова са научној скупи одржаној 24. маја 2021. године у Панчеву*, главни уредник Драгана Сабовљев, одговорни уредник Горан Траиловић. Панчево: Градска библиотека, 2022, 139 стр.

Велики мађарски писац, мислилац и библиотекар Бела Хамваш, написао је да на свету постоје само два велика библиотекарска дела. Једно је *Тао ше ђини* Лао-цеа, а друго дело је *Анаџомија меланхолије* Роберта Бартона. Након вишедеценијског библиотекарског рада, прожетог читањем, трагањем, усавршавањем, промишљањем, Лао-це је у својој књизи изнео суштину савршене филозофије, да је: „библиотекарство, онај слатки проматрачки мир, који човек може да научи само међу књигама и од књига, нигде другде. Књига је најћутљивија, најусамљенија, најмирнија стварност света, – а библиотекар, ако је воли, постаће као и књига, ћутљив, усамљен и миран...”¹ У 21. веку библиотекарски нису ћутљиви, не мирују. Дубоко живе филозофију библиотекарства и боре се за струку и свој идентитет, „подсећајући да је колективно памћење предуслов за бољу позицију библиотекара у друштву”.²

Научни скуп „Библиотеке и идентитет” покренуле су Градска библиотека Панчево и редакција *Чишалишта: научној часописа за теорију и праксу* 2017. године. „Уочавајући недовољност темељних истраживања у области историје српских библиотека, али и непостојање форума за разговор на ове теме”,³ организатори су желели да укажу на неопходност проучавања библиотека и библиотекарства у нашој земљи, као и на „сагледавање достигну-

1 Бела Хамваш, *Хиџерионски есеји* (Нови Сад: Матица српска, 1992), 194.

2 Гордана Стокић Симончић, „Реч уз Плакету Читалишта”, *Библиотеке и идентитети. 3: зборник радова са научној скупи одржаној 24. маја 2021. године у Панчеву*, главни уредник Драгана Сабовљев (Панчево: Градска библиотека, 2022), 15.

3 Исто, 5.

тог нивоа развоја библиотека, вредновање националних библиотечких система, методологију историјског истраживања и компетенције истраживача у области историје библиотека...”⁴ До сада су организована три научна скупа, а радови који су презентовани, објављени су у три зборника. У сваком зборнику заступљене су следеће тематске целине: Књига и библиотеке (у првом зборнику ова тематска целина носила је назив Темелји јавних библиотека), Историја као биографија и Нови хоризонти. Историја библиотека и библиотекарства као и библиотекари и други заслужни радници и руководиоци предмет су интересовања и оно о чему се говори на овим научним скуповима. Објављени радови нам доносе и прегршт информација о културним, просветним и друштвено-економским приликама у Србији, развоју и оснивању институција културе, као струковних удружења.

Уводно излагање у трећем зборнику потписује овогодишња добитница Плакете *Читалишта* проф. др Гордана Стокић Симончић. Баш као и код претходних носиоца овог признања, проф. др Десанке Стаматовић и др Жарка Војновића, препознат је и награђен труд, рад, залагање, љубав, ентузијазам, посвећеност и изузетан допринос изучавању историје библиотекарства Гордане Стокић Симончић. У раду се ауторка осврнула на почетке часописа *Читалиште* и његов развојни пут од 2002. године до данас – на чланове редакције, сараднике, ауторе, рубрике које су се мењале и допуњавале, људе и институције који су имали слуха и разумевања, али и на оне који су остали и глуви и неми да схвате, потпомогну и уздигну нашу делатност. Поносно истиче да су квалитету часописа највише допринели: „јасни критеријуми, знање, рад, упорност, принципијелност и тврдоглавост”⁵ а то је резултирало чињеницом да је *Читалиште* данас један од 15 часописа у нашој земљи који се бави библиотечко-информационом делатношћу и има статус научног гласила од националног значаја (М51).

Прва тематска целина Књига и библиотеке у последњем зборнику, доноси два рада. У првом раду ауторка Анђела Стошић, асистент на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета, пише о Универзитетској библиотеци у

4 Исто, 5.

5 Исто, 14.

Београду за време Другог светског рата. Након бомбардовања Народне библиотеке Србије, 6. априла 1941. године, УБ „Светозар Марковић” је преузела улогу главне градске и националне библиотеке у Србији. Проучавајући архиву библиотеке, фонд Министарства просвете и вера у Државном архиву Србије и бројне књиге о Другом светском рату, ауторка анализира рад, улогу и значај двадесетак запослених библиотекара у Универзитетској библиотеци, као и стање у библиотекама и библиотекарству у Србији у ратним годинама. Занимљив податак изнет је о улози коју је имало тадашње Министарство просвете, а у чијој надлежности није била ова библиотека. Министарство је пратило развој ових установа и библиотечке делатности у нашој земљи, водећи прецизну евиденцију у виду: месечне израде извештаја о стању библиотека, израде централног каталога јавних библиотека, рада на стручном образовању постојећег кадра. Други рад, ауторке Маје М. Аћимовић, запослене у Библиотеци Православног богословског факултета, настао је као резултат истраживања личне библиотеке професора старојеврејског језика и библијске историје и археологије Душана Глумца, а која је у склопу Библиотеке Православног богословског факултета Универзитета у Београду. Реч је о изузетно богатој и вредној збирци старе и ретке књиге која броји 151 публикацију из 19. века, 21 публикацију из периода 1912–1913. године, 39 књига из Првог светског рата и 34 наслова из Другог светског рата. Истакнут је значај фонда за развој богословских студија на Универзитету, а поред изнетих података о легату, ауторка се осврнула и на живот и дело професора Глумца.

Посебну пажњу у овом зборнику привлаче животописи о великим библиотекарима, историчарима, књижевницима из Србије, а описани су у тематској целини Историја као биографија. Свако место, велико или мало, у својим библиотекама изнедрило је бројне врсне, вредне и значајне библиотечке раднике, било да се ради о руководиоцима, било о стручним радницима. Тако о др Михаилу Гавриловићу, историчару, првом управнику Државног архива Краљевине Србије, можемо прочитати у раду ауторке Марије Петковић, из Народне библиотеке „Др Душан Радић” из Врњачке Бање; Горан Траиловић, из Градске библиотеке из Панчева представио је живот и рад др Миховила Томандла,

правника, новинара, историчара, културног радника и првог послератног управника Градске библиотеке Панчево; о Драгиши Полужинском, првом руководиоцу Одељења за изградњу библиотекарства у Војводини, можемо сазнати из рада др Биљане М. Ђурашиновић. Историчарке Мирјана Савић и Наталија Поповић, из Народног музеја Краљево, упознале су нас са животописом др Милана Матијевића, публицисте и хроничара града на Ибру, док су о Здравку Ранковићу, новинару, хроничару, историографу, издавачу и сараднику библиотеке у Ваљеву писале Бранка Јовић, Ружица Дамњановић и Данијела Падејски, библиотекарке Матичне библиотеке „Љубомир Ненадовић”. Последња два рада ове целине доносе нам животописе о некадашњим управницима Библиотеке „Бора Станковић” из Врања, Славици Степаненко и Јовану Радуловићу, управнику Библиотеке града Београда, писцу и дугогодишњем уреднику Београдског издавачког завода. Редове првог рада потписују Јасмина Кнежевић, Небојша Антић и Весна Петрић из Јавне библиотеке „Бора Станковић”, а аутор другог рада је Наташа Булатовић из Библиотеке града Београда.

У последњој целини зборника *Нови хоризонти*, историчар и библиотекар Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис” из Чачка Мирко Дрманац пише о схватању и коришћењу појма „парадигма” у библиотечко-информационој науци. Овај појам у савремену филозофију увео је и промовисао амерички физичар Томас С. Кун. Како аутор наглашава: „употреба површне интерпретације појма парадигме у писаним научним радовима, само као једног модела или шаблона разумевања света који може упоредо да егзистира са другим, а њене смене као обичне еволуционе промене, у теоријском смислу ствара озбиљне последице”⁶

Много је разлога зашто треба читати *Библиотеке и идентитет*, зборник о *библиотечарству, библиотечарима и библиотекама*. До сада је објављено укупно 35 радова, а сви они „сведоче о потреби професионалне заједнице да трага за својим коренима, преиспитује улогу знаменитих појединаца, судбину књижних

6 Мирко Дрманац, „Дихотомија библиотечко-информационе науке у посткуновском добу”, *Библиотеке и идентитет*. 3: зборник радова са научној скупи одржаног 24. маја 2021. године у Панчеву, главни уредник Драгана Сабовљев (Панчево: Градска библиотека, 2022), 131.

збирки и библиотекарских удружења”⁷. Истоимени научни скупови организовани су са циљем да представе постигнућа у струци, као и да покажу колико, и да ли смо, успели да својим радом и трудом допринесемо формирању идентитета библиотека. Како је друштвени идентитет двоструко одређен, тј. како ми себе видимо у друштву и на који начин нас други чланови друштва доживљавају, можемо закључити да ће јавности у Србији бити потребно још неко време да схвати колико је важна и непроцењива улога наше струке, као и улоге библиотека у формирању културног идентитета сваког појединца. На нама је да и даље радимо на квалитетном образовању кадрова и усавршавању како бисмо успели да одговоримо на захтеве савременог корисника који се, у мору понуђених информација и библиотечке грађе, све теже сналази и проналази одговоре на задата питања.

7 Гордана Стокић Симончић, „Предговор”, у *Библиотеке и идентитет*. 2: зборник радова са научној скупу одржаног 24. и 25. маја 2019. године у Панчеву, главни уредник Гордана Стокић Симончић (Панчево: Градска библиотека, 2019), 5.